

Difficultas in ope virtutis ex assuefactio-
ne vicōꝝ pueniens plus de pſe dimittit iōēꝝ
laudis ⁊ glorie meriti q̄ augmētꝝ. Tamen
male habituatur quā nifi ex maiori conatu
opus ſimile ad bene hītuatū p̄ficere nequīt
magis inde ēdditur incidētaliter cōmendā-
dus. Puſillamītas qua quis contra
iudiciū ſupioris ſui ⁊ prudencioſis ſui repu-
tat ſe minus iuſto ad aliqua faciendum ⁊
p̄tinaciter refugit officia a ſupiore impoſita
ad inobediētiā ſupbam imputatur quia
iudiciū ſuū nimis p̄fert ⁊ inmittitur pru-
dentie p̄prie. Secus ſi ducatur proprie lege
ſpiritus ſancti de qua debet eē certus. Secus
p̄tēa ſi ſciat piculū ſuū euidentē. de quo ſic
facere ſupiori nequit

De Auaricia

Auaricie obiectum eſt immodera-
ta poſſeſſio quod ex genere ſuo
non videtur eē mōꝛle vniuerſalit̄
ſed in mōꝛle trāſit dū ex delibera-
tione efficaci ⁊ abſoluta appetuntur querū-
tur vel rapiūtur aut retinētur aliena inuitis
dñis qualicūq; modo fiat clam vel palam
vi vel fraude conſilio vel auxilio. Preſertim
ſi res ſit notabilis detrimenti ⁊ appetitu ſuf-
focante racionem et a dei ſeruicio penitus
impediente etiam licita vel propria bona

appetitur querunt seu retinetur. quasi in eis
spes totius auxilij velud in deo poneretur
mōle est: quā avaricie spēm aplūs ob hoc
appellavit ydolorū seruitutē. Non debet
aliquis dici tenē rem alienam invito dño
quūvis nesciente. qñ dñs p̄sumit rōnabilē
ōsensurus ex familiaritate vel aliūde dum
sciuerit. aut si iux̄ dictamē rē rōnis ita debz
ōsentē quēadmod in extrema nccitate aut
dū cū nōbili detrimēto reddētis. ⁊ cū modi-
ca vtilitate recipiētis alienū. qđ dāpnū s̄b
pua expectacōe pōt euitari. null⁹ preterea
gladiū arreptū dicēt reddēdum in manus
dñi dū fuerit. quāq̄ illū instātius repeteret

Sub furibus aut sacrilegis aut raptori-
bus op̄hēdūtur quo ad crimis equalitatē
q̄tqđ sit de restitucōe faciēda ipi⁹ aduōti
fouentes causam quā credē debent iniustā
aut p̄ culpam p̄dentes iustam. ⁊ medici in-
fideles ⁊ iudices mali et prelati qui p̄ficiūt
officijs publicis ⁊ bñficijs presertū curatis
illos quos scire debent esse raptōēs ⁊ aīaz
destructōēs. bonis sp̄retis. ipsi profus ōsili
arj dñoz ad talias iniustas. ⁊ gñalit̄ qui
taliam agūt aut etiam ōsentiunt agentibus
Acquire medijs illicitis. illicitū est plus
vel min⁹ iux̄ maliciā medioz. varie insuper

scdm naturā contractuū in acquirendo. Ita
vt qñq; trāseat res in verū dñium peccātis
qñq; nō. Cōtract⁹ enī qñq; irritat diuino
iure l' huāno qñq; permittit ut infra dicē
dū est. Symoia q̄ est studiosa volūtas
emēdi aliqd̄ spūale vel ānerū spūali cōstat
q̄ de gñe suo est mōrlis pl⁹ vel min⁹ pprie
vel in pprie iurē naturā eius qd̄ dicit spūale

Tpalitates enī ecclie q̄uis eis dicite sint
pprie tñ spūales nō existūt. nec symoie no-
mē nisi posituo Jure recipiūt. In actibus q̄
sūt symoiaci solo juē positio cadit p̄scriptō
vt in recepōne moderata p̄ sigillo aut lra
aut sustentacōe ministrorū in collacōe ordi-
nū. in alijs nō ita. Sfaciens aliquod op⁹
spūale a inde mēcedem tpalē expectās aut
econū q̄si vnū sit rōnabile p̄ciū alteri⁹ symo-
iacus est aut yesita corde vel ore vel ope
dicit aut tpale q̄tq̄ pōt precio tpali opari
vt est obsequiū curialiū a similia. Sustēta
cōnem suā moderatā in tpalibus aliūde nō
hītam si quis expectat ex ope spūali non
incurrit ex hoc symoiacā p̄uitatem. quia
dignus est opari⁹ mercede sua. Caueat tñ
turpis q̄stus a scādaloſus a intencōis oca-
lus conseruetur incorruptus vt non ibi sta-
tuatur principalis finis in mercede tēpōali

sed subordinat⁹ ad deū. aut non extra deum
ita de predicacōe. ymo de dilcōne dei super
oia dici posset. et de bñficiōz appetitu. Sy-
nomiaco ex pacto vel ope nullū ius acq̄rit
in bñficio vel fructibus eius. qñ restituere
teneatur. secus si steteit in sola volūate qz
iā nō diceret studiosa. Similit^r de hereticis
puniendis odistingue. De ludo taxilloz
de torneamentis. de vsuris varijs et pallia-
tis dicūt iuristaz pluēs. irritatos ab ecclia
illic eē tractus. Secus in mētricō et histrio-
natu. et symonia intiori. in missis cantādis
et alijs quibusd^r. vt forte in deicis mercatu-
ras aut medicinā. aut aduōtā absqz dispē-
sacōe exercētib⁹. Bñficiatus iusto titulo
si simpliciter omittat dñm seruitū in oib⁹
non videt acquirē ius in fructibus apud
deū. Multa faciūt ad hoc ut aliq̄s faciat
fructus sui bñficij esse suos in foro exteiori
ymo et qz restituere non teneat. que aīam a
pccō mōzli non liberāt vt intraē subito ctis
horis ad eccliam et intēcōne solū questuosa
et similia. Si circa bona beneficiatus ha-
beat instituta p paupibus et illa vsomit ad
alios vsus. ipse ad restitucōnem obligatur
Secus si totū sit omīssum fidei sue. vbi et si
peccet grauit^r et sacrilege quādoqz abutēdo

bonis illis luxuriose tñ restituere nō tenetur
Si teneat quis plura bñficia ex dono supio-
ris in casibus nō excusantibz hāc pluralita-
tē. peccare pōt vsqz. cōferēs p̄ indiscrecōem
Recipiēs p̄ ābicōnem. Nichilomi⁹ occupās
restituere p̄cepta nō tenet. Sed nisi peiteat
a p̄ futuro p̄uideat nō erit ei sal⁹ Qñcūqz
multa bñficia aliqs teneat auctoritate su-
prioris illa p̄nt dici vnū bñficiū sicut pluēs
tunice in magnis frigoribus vna tunica et
hoc vnitatem morali si illa oia nō sint nisi ad
sufficientē decentiā status occupantis seclu-
so scandalo et impossibilitate officandi p̄
se vel aliū nō exñte. Beneficiū datur p̄pter
officiū nō quidē in dicendis horis solū. Alio
qn̄ duplex officū ad duplices hoās obliga-
ret. Sed officū est quid qd̄ ecclie a proximo
prodest scdm̄ q̄ magis beneficiatus est ma-
gis obligatur. Si omnibus circūstantijs hic
indē pensatis iudicare debeat prelat⁹ petz
esse sufficientiorē notabilē a simpliciter ad
hanc curā obtinēdā et det sciēnt̄ insufficienti
peccat mōrliter quia nō habet rectū oculum
Secus si nō sit nōbilis dñia. In collacōe be-
neficij p̄sertim non curati haberi potest r̄spe-
ctus licite ad obsequia licita et honesta ali-
cui⁹ a ad gen⁹ et ad sp̄e p̄ficiendi in futuro

et alia multa. dū tamē intencō p̄ncipalior et
fins sit deus et utilitas ecclie. et scādalu eui-
te. Insufficiēs ad obsequiū ecclie p̄fertū
de quo nō est spes de breui p̄fectu quocūq;
si p̄moueri querat. peccat mōr̄liter. et eum
p̄mouēs similē. si hoc scire tenebat. In
moralibus id qd̄ modicū est. p̄ nullo repu-
tat. tamē diuiti modicū est qd̄ paupi non
parū. nec insup̄ modicū dicendū est apud
deum. illud qd̄ efficacit̄ et p̄ncipalit̄ inducit
aut induci querit̄ ad aliud q̄ debet. Sec⁹
si pui sit incantamenti et velud occasionalis
in intencōe recipiētis et dantis. scdm̄ hoc qm̄
tacet̄ munez̄ recepō in iudiciis et p̄latis
Raro licet alicui querē prelaturam. sicut
raro contingit. vt̄ aliquis possit absq; p̄sūp-
tione iudicare se talem. qualē dicit aplūs
oportē ep̄m esse. Tamen necitas euīdens
ecclie et p̄babilis uictura fidē faciēs de suffi-
ciētia sua p̄nt̄ appetitū talē aut excusabilē
aut laudabilē efficē. Liberius p̄t̄ homo
litteratus licentiā in sua scia q̄ prelaturam
aperē. scdm̄ itaq; exigit p̄fionē in ḡtuitis
de qua nō ita licet p̄ mē. sicut de erudicōis
qualitate. Dū curat⁹ baptizare puerum
sine pecūia. aut sepelire mortuū nollet. licet
alicui ḡue piculū in mora vidēti daē pecūiaz

non ut precium sed intentione rationem suam redimendi pecunia tamen nec cum curato non in dominium et ius tanquam vere data sit sed in predicationem debentque ipsa restitui. Simile de prelato et iudice damus iudicium in eis quod gratias ministrare debent. Studium scilicet presertim auctoritate superioris et ad proficiendum pro se et alijs in posterum non ad otium vel curiositatem susceptum excusare potest prelatum vel curatum a residentia personali pro tempore ubi de vicario sufficienti provisum est. Alioquin studere est se mercenarium et lupum omnibus exhibere. Ad vigiliis mortuorum et alia suffragia que in ecclesijs secundum distributiones cotidianas instituta sunt beneficiatus studens aut legitime absens non tenetur. Horas canonicas adaptate horis diei ut primam prime terciam terciam quavis singularibus personis sit congruum non tamen necessarium. Horas enim quasdam preuenire vel subsequi pia intentione seu utilitate probas est. ut de sero dicere matutinas pro mane sequenti. Vsum ecclesie sue cuius suus est principalior titulus aut quam actualiter incolit beneficiatus regulariter insequi debet nisi dispenset vel superior auctoritas vel paupertas vel pia conuiuictum caritas atque utilitas. Usura proprie dicta

que iuri dino a naturali contrahat. et de se moe
lem culpa habet. est aliquid recipere ex pacto
ultra sortem. Sortem vero estimam⁹ appella
tam. ius quod habetur in re per venditionem aut
emphiteusam. aut alium modum. secundum quem transit
dominium rei in eumentem et fit sua. Quia ius
vendi pecunia ad tempus vel pro semper. non transit
in aliquem absque eius dominio. propterea in materia
pecunie emodatio et venditio coincidunt. et
illic sepius usurarius collatur. ubi enim aliquis pro re
sua aliud dare compellitur. Recipiens ad
usuarius necessitate compulsum sub intentione dandi
illud quod est ultra sortem tanquam suum. et ad redi
mendum veritates suas et dampna. non videtur
mortaliter delinqueret. quia nec proprie cum usufructuario
dampnabiliter exigere precipit in crimine. Sed
nec pro hoc ius habet usufructarius in dato obsta
te ecclesiastica auctoritate que receptio habet
irritat. Omnis fere contractus usufructarius ex
gratia. potest pro pia intentione dantis et recipi
entis transferri a suo gratia in opere pietatis. ut
si causa succurrendi principaliter indigentie
proximi ex una parte. et preseruandi se indepenem
ex altera. petat aliquis ultra sortem. nisi infra
tale tempus sua sortis ei detur: sic quod mallet res
te conscientia suam sortem apud se manere nunc sine
illo pretio. quam tunc cum tali pretio eandem recipere ob

dampnū certū vel pbabile quod ex solucō
nis dilacōe sortitur sicut in redditibz sēua
libus recipiendū p dños certis tēis qñq;
pena pecuniaria imponitur non soluētibus
die assignata pōt aliquis recta intencōe et
p securitate solucōnis taliter statute in pri
culari contractū vel cōcessioē; ad tēminū. Est
autē illi⁹ intencōis signū si mallet creditor
id qd cōcessum est tpe statuto vel p̄us rēcipe
q̄ tēminū elabi ⁊ emendā incuretur. Sic de
ementib⁹ reddit⁹ s̄ libtate redimēdi iudi
cam⁹ rēdicōes ad tēminū ⁊ ad tps in calori
p̄cio. Similit̄ cōmutacōes in quibz p dilige
tiā vendētis res in nullo meliorat̄ cū tamē
certum lucrū affertur absq; peiculo dampni
sunt frequētius peccata mōzlia quāuis nō
semp vsuā pprie dicta. In guerris faciēdis
que malis in numeris plene sunt nunc ad
istos innocentes nūc ad illos sola vtilitas
rei publice eas excusat a mōzli que vtilitas
est vno ciuū cū p̄ncipe ⁊ adinuicem. ⁊ cō
seruatio patrie aut euitacō dampni publi
ci notabiliter peioris q̄ sic dampnū p̄tcula
re ex guerra pueniēs. Guerre iniuste scite
esse tales aut que tales debēt iudicari nō
excusant. A furtis. homicidijs et Rapinis
quā restitucōes aut emendas fieri necē sit

quātū erit possibile. Seruitutes pploꝝ in
eis que nō sunt cōtra legē dei a natūe. pote-
rūt ex suis vel patrū de meritis. vt aspiracō
nibus a rebellombus rōnabiliē introduci
ut tallie que d angariacōes. a similia. sicut
iudeis postulātibus regem. dñs imposuisse
videt. Accepō personaz in gubernacōe
reipublice a gñaliter apud omnē iudicē et
pñcipem de se illicita est. nūc mōrlit nūc ve
maliter ex circūstācijs a obiecto et politie
cuiuslibet mariē turbatiua. non est autem
acceptio psonaz nisi vbi debitū est a pitas
vtrobiz. Quia in gracijs faciendis. vnum
capere aliū dimitte. non est acceptio per so
naz. aut si res nō sūt pares. Retinē t̄bu
ta a s̄fidia rōnabiliē introducta peius est
furto simplici in subditis. a exigē violenter
aut fraudulēt s̄fidia imdebita a subditis
per pñcipē rapina dāpnata est qñ autem
hoc est. a qñ nō generali regula tradi neq̄t

Mutacio monetaz pōt esse par aut ma
ius delictū ex se. q̄ esset in casu. falsam aliq̄
fabricacē. qñ scdm dāpnū reipublice opus
tale qdlibet assumit modū culpe. q̄ si pñ
ceps dicat se dñm monete eē sit ergo dñs
bonus dispensator non tirānus dissipator
Omnia sūt principis. nō quidē pprietario

iure nec p se sed pro nccitate rei publice. Et
quid mirū cū necessitas facit p sone etiā sin
gulari aliena esse sua. Omīa bñficia sunt
pape tanq̄ ordinatori supremo non tanq̄
dño aut possessori. p̄mo nec tanq̄ immedi
ato dispēsatori regularit̄ ⁊ vniuersalit̄. nisi
prelatoꝝ inferiorū iniquitas. aut manifesta
eccie vtilitas casibus certis istud exigeret

Ab vsurarijs ⁊ raptoribus quos cōstat
ex alio iusto nichil habē. stipēdia seruicōꝝ
fufcipe nō licz sub pena restituciois faciēde
⁊ p̄ticipatiōis in crimīe. Ab vsurarijs ⁊
raptoribus quos habē cōstat aliud ab vsuris
et rapinis sufficient̄ p sustētatiōē tot serui
torū utputa q̄tuor ⁊ nō pluriū. pōt seruitor
sibi necessarius vnus ex illis q̄tuor stipēdia
obsequij sui recipere. aliter nō. Nō dimitti
tur p̄cēm nisi restituatur ablatū hoc est nisi
volūtas efficac̄ restituendi assit dū possibili
tas ⁊ oportuitas accessit ⁊ prout sapiens
presertim confessor prelat⁹ determinābit. vt
q̄ veris dñis si sup̄sunt aut heredibus suis
aut si fieri nequeat. quia nō sunt aut igno
rantur in pios vsus referant̄ ablata. Re
mini de bonis alterius ipso inuito licet du
cere statum vltra parcam necessitatem sui
et suorum. maxime vbi possit laborare

aut etiã in casu mēdicare. ppter hoc bonoz
omniũ cessionē pro finali remedio iura cōsti
tuūt. Fur aut raptor non solum tenetur
restituere ablata. sed dāpna inde sequētia
oibus rite opēsatis. Similit̄ retētores testa
mentorū aut plus iusto differentes eoz
oplecōnē in grauē iacturā aiay. Nemo
de nc̄arijs suis simpliciter tenetur largiri
ym̄o nec de nc̄arijs sc̄dm statū suū sed nec
de supfluis suis. vt sua sūt sub pena peccati
mortalis. nisi vbi grauis nc̄itas circa altz
ipso p̄sumē detente q̄ alius non succurret
immineret. Nc̄itas enim extrema p̄mi
p̄ferēda est soli decencie p̄prij status. q̄nto
magis supfluitati. Sciēt dimitte supflua
sua nōbilit̄ cōsumi p̄ putrefcōnē aut alias
pocus q̄ in vsus pios ipsa largiātur. vix a
culpa mōzli aut nūq̄ pōt excusari. The
saurizāe de se nō est illicitū sed puidū. quā
uis ex circūstancijs pōt fieri crimiāle. vt si
fiat ex alieno. aut despando de diuino auxi
lio. aut in grande p̄iudiciū reipublice aut
si alijs pecc̄tibus non succurrit. Vendē
rem cari⁹ q̄ emptā est. si nōbil sit excessus
in lucro. oibz miserijs et picul a industrijs
hinc inde opēsatis. est r̄gularit̄ de se malū
et peius si ppter indigentiā p̄mi hoc fiat

Et si res vendita ex sua industria meliorem
conditionem nullam adeptam est nec in se nec ex
tunc considerata. ut quod propter iniquitatem. et ad usum
facilior. et similia. Defectus rerum vendenda-
rum quos quilibet ad extra presumit cognoscere
de facili sicut nec abscondendi sunt fallacibus
cautelis. Sic nec eos dici necesse est presertim
quo ad forum extrinseci iudicium et quo ad deum
etiam si precij quantitas proportionabiliter ad defectum
minuat. Damna que aliquis non ex culpa et ne-
gligentia sua mercando incurrit potest vendendo
deducere. Presertim si dampnum sit pertinens de se et
quod si regulariter ad mercaturam. Alioquin non oportet.
ut si de meitorum merces ignis fortuito as-
sumptis. Secus propterea ubi ex culpa vel sponte
aliquis merces defectuosas adduxerit ut in e-
quis et mulis fieri solet sed non licet ut vendat
pro integris neque deus irridet. Cum deceptio
ultra medium iusti precij contractum imitari leges
intemunt. In alijs vero casibus. etiam si pe-
ccet vendentes res suas enormiter tamen restituere
non tenentur ementibus quantum regulariter occurrit
iudicandum. Legitime prescribitur in re ipsa alie-
na illam neque quo ad deum reddere ostendit. Secus
si fraus in prescribendo fuit ut defectus bone fidei
que fraus si pateat in iudicio exteriori ad reddendum
dum prescribitur impellit quantum magis apud deum

si lateat aut pateat. Mercatores earūde
rez si ospirēt ad inuicē q̄ nō nisi p̄ tali p̄cio
nōbiliē excessiuo merces suas tradent. ipsi
quo ad forū exterius. si sciat. ⁊ quo ad inte-
rius dāpnādi sunt. Solucō decimarum
sacerdotibus est de iure dīno. quatin⁹ inde
sustentētur. sed quotā hanc vel illā assignare
aut in alios redditus cōmutare positi iuris
existit. In redditibus ad vitam emēdis
aut gregibus ouū prestādis ad modum
lucri sic in mercaturis. sic in silib⁹ regularit̄
tractibus quī nō penitus ex vno latē dau-
dicant. q̄ videlicet ad vtrūlib⁹ nūc lucrum
nūc dāpnū imminet. nunc vendenti nūc
ementi nulla videt esse malicia de gñe. sed
circūstācijs alijs v̄stiri male posse nullus
nescit. Campsores p̄ centū frācis reddē-
tes certam quotā in fine āni cū integra pe-
cunia et similit̄ mercatores. difficile est ab
illicito tractu liberare. nisi bonificauit hos
tractus causa pia. qđ fieri nōnūquā posse
nō negam⁹. sed securius est oppositū. A
rebus que vsu peiorantur. a rebus insuper
quaz vsus t̄nslacōe dñij fructū affert certū
licitū est precīū locacōis adipisci. Empcō-
nem decem solidoz ad p̄petuū sup̄ fundum
aliquē cētū libraz. aut sub obligacōe toci⁹

magne hereditatis. difficile eē. dicūt aliq̄
p̄ directū iustificare. p̄ indirectū autē posset
aliq̄s totū fūdum vendere pro viliori p̄cio
Postea ip̄m cariori recipe usq̄ ad deductio
nē illoꝝ decē solidorū De vicō gula

Vla est appetitus immoderatus
comedendi nō cōpetit ex suo ḡne
q̄ fit mōrlis nec etiā in delcācōe
inde cōsequēti. s̄fit autē mōrlis tri
pliciter. Aut si cōestio est cōi p̄hibicōez vel
votum siue hoc fit racōe cibi seu t̄pis seu loci
Aut sc̄do quādo aliqua fieri p̄cepta sunt ob
gulam scient̄ vere vel interpretatiē obmit
titur. vel p̄petratur p̄hibita. Aut tercio dem̄
q̄ quādo corpus aut racō nōbili d̄tmento
per gulā sciēter vere vel m̄pretatiē p̄ḡua
tur. In moralibus ille dicit̄ m̄pretatiē scire
aliq̄d. quādo et si actu scire negligat scire t̄n
debet a discrimi nō semet obicere. Vocam̄
insup sc̄ia; nō p̄ demonstracōez s̄ p̄ v̄temētē
a p̄babile diciturā. Jeunijs ec̄cī l̄ alēi absti
nētie neō cū nōbili et p̄cognito ḡuamiē sui
corpis a vsus rōis obligat̄. sed uso scādalo
neō t̄n leuit̄ sibi fingat ḡuamiā ex ieiunij ab
stimētia qm̄ ex ip̄a paucoēs peūt q̄ ex gula
Pueri a senes a pregnātes a nutrices a
infirmi et paupes nō h̄ntes v̄n̄ semel refici